

| INGAR KALDAL: *Minner som prosesser – i sosial- og kulturhistorie*, Cappelen Damm Akademisk, Oslo 2016, 189 s., 389 NKR.

Overvejelser om historikeres brug af og forhold til erindringsmateriale i både social- og kulturhistorie kan ikke siges at være en ny tematik inden for historiefaget. Diskussionen har i traditionel historievidenskab i høj grad handlet om metodiske overvejelser og validiteten af erindringer som kilde, og hvordan man vurderer og behandler dem, hvis man benytter sig af dem, mens diskussionen blandt historikere i mindre grad har handlet om, hvordan erindringer om fortid skabes. Spørgsmålet om, hvordan især kollektive erindringer etableres, oprettholdes og udfordres er derimod blevet taget under behandling inden for det tværdisciplinære felt omkring erindring og historiebrug, mens subjektets erindringer og hukommelse især har optaget forskere inden for psykologien.

Med hovedtitlen „Minner som prosesser“ og bogens indledende første kapitel giver Ingar Kaldal indtryk af, at han som historiker er optaget af, hvordan erindringer sker hos mennesker som en proces: „Alt vi har, eller husker, kan bli minner – vel å merke bli. For ingenting er et minne før noen har gjort det til det“ (s. 9), skriver han. Han skriver også, at det i bogen skal handle om „hvordan mennesker både er blitt formet av – og selv har preget og skapt – sine minner, og hvordan dette har skjedd i sosiale og kulturelle prosesser“ (s. 11). Men at erindringer er prosesser, er nok snarere Kaldals udgangspunkt end bogens egentlige ærinde, selvom det kunne være interessant, hvis han netop forfulgte sit eget spørgsmål om, hvordan erindringer om fortid bliver til hos mennesker – ikke bare som en individuel foreteelse, men som en social og kulturel praksis – og hvordan erindringer former mennesker.

I stedet er det en bog, der i første halvdel handler om, hvordan folkemindesamlinger siden 1800-tallet har indsamlet lægfolks erindringer om selvoplevede fortider, og hvordan forskellige internationale erindringsindsamlingsprojekter (særligt om arbejdererindringer) så at sige har fortsat dette arbejde op gennem 1900-tallet. Den anden halvdel er af metodisk karakter og går i dybden med, hvordan historikere kan indsamle og tolke erindringer, men også bruge dem i andre former for historieformidling end i forskningsøjemed.

Bogen fungerer bedst i den sidste og metodiske del, som angår argumenter for at gøre brug af erindringer og interviews om fortid, og hvor der også indgår en række overvejelser om, hvordan man interviewer mennesker om deres erindringer og livshistorier. Som historiker med interesse for at bruge erindringer som kilder til fortidige forhold

eller til historiebrug og erindrings socialitet, står man ofte overfor selv at skulle indsamle interviews. For mange af os ligger det ikke på rygraden, fordi vi som historikere i vid udstrækning er skolet i at bruge foreliggende skriftlige kilder. Derfor må vi ofte ty til litteratur om etnografiske eller kvalitative metoder rettet mod antropologiske og sociologiske studier, når vi skal interviewe mennesker om deres erindringer og livshistorier, og her kommer man nemt til at famle i blinde. Det vrimler med litteratur om interviews og kvalitative metoder, og eftersom det netop ikke er vores metodiske felt, farer man nemt vild. I *Minner som processer – i sosial- og kulturhistorie* findes der argumenter for, hvorfor det for historikere er perspektivrigt at arbejde med erindringer, og i bogen dedikeres også et helt metodekapitel (kapitel 7: „Hvordan samle minner“) til, hvordan historikere kan interviewe personer og dermed indsamle erindringer som kildemateriale. Det er ikke bare rart at læse noget metodelitteratur om kvalitative interviews, der er rettet mod det historiefaglige felt. Det giver også mulighed for at underbygge argumentationen ikke blot for, hvordan man konkret har udført sine interviews men også for det frugtbare ved at gøre brug af erindringsmateriale som kilde.

På den måde er det en fin metodebog, hvis man som historiker skal arbejde med interviews og erindringer indenfor social- eller kulturhistorie. Men det kan undre, at Kaldal mest af alt tager som udgangspunkt, at erindringsprocesser er dynamiske, og at han kun i begrænset omfang beskæftiger sig med erindringsprocessers socialitet – for mennesker gør jo ikke deres erindringer i et vakuum, men i samspil med andre menneskers erindringsprocesser og øvrige repræsentationer af fortid, som de kontinuerligt møder i mange forskellige sammenhænge. Hvad det betyder for de erindringer, historikere gør brug af, står ureflekteret hen.

Anne Brædder